

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28.01.2016, sen. zn. 29 ICdo 11/2014, ECLI:CZ:NS:2016:29.ICDO.11.2014.1

Číslo: 25/2017

Právní věta: Není-li spor o vypořádání společného jmění manželů sporem vzniklým v souvislosti s výkonem rozhodnutí nebo incidenčním sporem, lze jej projednat a rozhodnout v rozhodčím řízení. Pravomocným rozsudkem, jímž soud před zahájením insolvenčního řízení vypořádal společné jmění (insolvenčního) dlužníka a jeho manžela, je insolvenční správce, na kterého přešlo prohlášením konkursu na majetek dlužníka právo nakládat s majetkovou podstatou, vázán (v intencích § 159a odst. 4 o. s. ř.) stejně jako dlužník. Totéž platí pro rozhodčí nález, jímž rozhodce před zahájením insolvenčního řízení vypořádal společné jmění (insolvenčního) dlužníka a jeho manžela a který nabyl účinku pravomocného soudního rozhodnutí.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 28.01.2016

Spisová značka: 29 ICdo 11/2014

Číslo rozhodnutí: 25

Číslo sešitu: 2

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Insolvence, Rozhodčí doložka, Rozhodčí řízení

Předpisy: § 150 obč. zák.

§ 159a odst. 4 o. s. ř.

§ 2 předpisu č. 216/1994Sb.

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Nejvyšší soud odmítl dovolání druhého vedlejšího účastníka na straně žalovaného, odmítl dovolání žalovaného v rozsahu, v němž směřovalo proti druhému až čtvrtému výroku rozsudku Vrchního soudu v Praze ze dne 2. 10. 2013, sp. zn. 88 ICm 2057/2011, 103 VSPH 291/2012 (MSPH 88 INS 8429/2010), a zamítl dovolání žalovaného proti měnicímu výroku rozsudku odvolacího soudu ve věci samé.

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Rozsudkem ze dne 12. 7. 2012, č. j. 88 ICm 2057/2011-53, zamítl Městský soud v Praze (dále též jen „insolvenční soud“) žalobu, kterou se žalobkyně (Mgr. H. Š.) domáhala vůči žalovanému (Ing. P. B., jako insolvenčnímu správci dlužníka J. Š.), za účasti Volksbank CZ, a. s., jako vedlejšího účastníka řízení na straně žalovaného, vyloučení spoluvlastnických podílů na označených nemovitostech (dále

jen „spoluvlastnické podíly“) ze soupisu majetkové podstaty dlužníka (bod I. výroku) a rozhodl o nákladech řízení (bod II. výroku).

2. Insolvenční soud vyšel při posuzování důvodnosti žalobou uplatněného nároku zejména z toho, že:

[1] Nemovitosti, o jejichž spoluvlastnické podíly jde, nabyt dlužník s žalobkyní za trvání jejich manželství do společného jmění manželů.

[2] Rozsudkem ze dne 29. 1. 2009, č. j. 10 C 382/2008-9, který nabyt právní moci dne 12. 2. 2009, rozhodl Obvodní soud pro Prahu 9 (dále jen „obvodní soud“) o zúžení společného jmění manželů (žalobkyně a dlužníka) až na společné vybavení domácnosti.

[3] Žalobkyně a dlužník uzavřeli dne 15. 3. 2009 rozhodčí smlouvu, ve které si sjednali, že jejich majetkový spor o vypořádání společného jmění manželů rozhodne Mgr. M. Š podle zásad spravedlnosti (ex aequo et bono) bez nařízení jednání na základě písemných podkladů a vyjádření doručených rozhodci stranami sporu.

[4] Rozhodčím nálezem ze dne 29. 6. 2010, č. j. Ro-MŠ-02/2010-06 (dále jen „rozhodčí nález“), vypořádal rozhodce M. Š. společné jmění manželů (žalobkyně a dlužníka) tak, že každému z manželů přikázal do výlučného majetku spoluvlastnické podíly v rozsahu jedné ideální poloviny vypořádávaných nemovitostí.

[5] Na základě rozhodčího nálezu byla žalobkyně zapsána do katastru nemovitostí jako výlučná vlastnice jedné ideální poloviny nemovitostí (výlučná vlastnice sporných spoluvlastnických podílů).

[6] Usnesením ze dne 23. 3. 2010, č. j. 74 EXE 988/2010-14, nařídil obvodní soud exekuci na majetek dlužníka (povinného) k vymožené pohledávky podle pravomocného a vykonatelného směnečného platebního rozkazu vydaného Městským soudem v Praze. V bodu II. výroku usnesení uložil exekuční soud dlužníku, že od doručení usnesení o nařízení exekuce nesmí nakládat se svým majetkem včetně nemovitostí a majetku patřícího do společného jmění manželů, vyjma běžné obchodní a provozní činnosti, upokojení základních životních potřeb svých a osob, ke kterým má vyživovací povinnost, a udržování správy majetku, s tím, že právní úkon, kterým povinný poruší tuto povinnost, je neplatný.

[7] Exekučními příkazy ze dne 8. 4. 2010, č. j. 005 EX 262/2010-203 a č. j. 005 EX 262/2010-204, vydanými soudním exekutorem Mgr. Č. B., byla nařízena exekuce na majetek povinného (dlužníka) zřízením exekutorského zástavního práva k nemovitostem, o jejichž spoluvlastnické podíly jde.

[8] Žalovaný sepsal nemovitosti, o jejichž spoluvlastnické podíly jde, do majetkové podstaty dlužníka (jako majetek ve společném jmění manželů) dne 19. 11. 2010.

[9] Výše pohledávek přihlášených do insolvenčního řízení vedeného na majetek dlužníka činí 342 717 216,22 Kč, což převyšuje hodnotu majetku ve společném jmění manželů.

3. Na tomto základě dospěl insolvenční soud - odkazuje na ustanovení § 225, § 270 a § 274 zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ustanovení § 132 odst. 1 a § 150 zákona č. 40/1964 Sb., občanského zákoníku (dále též jen „obč. zák.“), ustanovení § 20 zákona č. 344/1992 Sb., katastru nemovitostí České republiky (katastrální zákon) a ustanovení § 42 odst. 1 a § 44a zákona č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů - k následujícím závěrům:

[1] Rozhodčí nález nepředstavuje zákonný způsob nabytí vlastnictví (žalobkyní), neboť není smlouvou, není rozhodnutím státního orgánu a dle platné zákonné úpravy ani jinou skutečností, představující právní titul nabytí vlastnictví.

[2] Ustanovení § 150 odst. 3 obč. zák. je třeba vykládat v intencích § 132 odst. 1 obč. zák. tak, že (není-li zde dohody) zakládá výlučnou pravomoc soudu k vypořádání společného jmění manželů. K rozhodčímu nálezem proto insolvenční soud nepřihlížel, takže společné jmění manželů ke dni prohlášení konkursu na majetek dlužníka nebylo vypořádáno.

[3] Připuštění možnosti vypořádat společné jmění manželů rozhodčím nálezem by navíc odporovalo ustanovení § 150 odst. 2 obč. zák., jelikož nelze připustit výklad, který by manželům umožnil vyhnout se omezení smluvní volnosti stanovené tímto ustanovením rozhodčím nálezem. Tento závěr podporuje i skutečnost, že rozhodčí nález nese znaky simulované dohody žalobkyně a dlužníka (rozhodce zcela vyhověl návrhu žalobkyně, jemuž dlužník neodporoval, zákonné limity uvedené v § 150 odst. 2 obč. zák. však rozhodčí nález nerespektuje).

[4] Na uvedeném nic nemění ani zápis vlastnického práva (ke spoluvlastnickým podílům) do katastru nemovitostí.

[5] Kdyby byl způsob vypořádání společného jmění manželů zvolený žalobkyní a dlužníkem přípustný, nemohlo být jejich společné jmění v rozhodné době vypořádáno vzhledem k exekuci nařízené na majetek dlužníka. Rozhodčí nález byl totiž vydán až po nařízení exekuce na majetek dlužníka, v době, kdy dlužník již nebyl oprávněn disponovat se svým majetkem (včetně majetku náležejícího do společného jmění manželů)

[6] Insolvenční správce tedy (vzhledem k rozsahu přihlášených pohledávek) správně postupoval dle § 270 a násl. insolvenčního zákona.

4. K odvolání žalobkyně Vrchní soud v Praze (s přihlédnutím ke změně obchodní firmy vedlejšího účastníka a za účasti C. E., s. r. o. jako dalšího vedlejšího účastníka řízení na straně žalovaného) v záhlaví označeným rozsudkem změnil rozsudek insolvenčního soudu tak, že předmětné spoluvlastnické podíly vyloučil ze soupisu majetkové podstaty dlužníka (první výrok) a rozhodl o nákladech řízení před soudy obou stupňů (druhý až čtvrtý výrok).

5. Odvolací soud dospěl po přezkoumání napadeného rozhodnutí k závěru, že odvolání je důvodné a k jednotlivým právním otázkám přijal následující závěry:

A/ K platnosti rozhodčí smlouvy.

6. Potud odvolací soud – vycházející z ustanovení § 2 zákona č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, z ustanovení § 99 zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu (dále též jen „o. s. ř.“), a z ustanovení § 150 odst. 1 obč. zák. – uzavřel, že vypořádání majetku ze zaniklého společného jmění manželů je typickým příkladem vztahu, kde zákonná úprava dává přednost dohodě (jak je upravena v ustanovení § 150 obč. zák.).

7. Nejde o věc, ohledně níž lze zahájit řízení bez návrhu, o věc, v níž se rozhoduje o osobním stavu, ani o věc, v níž by hmotné právo nepřipouštělo vyřízení věci dohodou účastníků vztahu. O vypořádání společného jmění manželů lze uzavřít smír, neboť povaha věci to nevyklučuje. Rozhodčí smlouvu proto odvolací soud považuje za platnou; na jejím základě mohl o vypořádání společného jmění manželů rozhodnout v rozhodčím řízení M. Š.

B/ K rozhodčímu nálezu.

8. Z právní úpravy obsažené v ustanoveních § 23 písm. a), § 25 odst. 3, § 26, § 27, § 28, a § 30 až § 32 zákona č. 216/1994 Sb. plyne, že rozhodčí nález je výsledkem rozhodčího řízení, jež má řadu shodných rysů se soudním řízením, včetně možnosti jeho přezkumu zvláště podle obsahu rozhodčí smlouvy (podle § 27 zákona č. 216/1994 Sb. nebo obecně podle § 31 a § 32 zákona č. 216/1994 Sb.).

9. V rozhodnutí sp. zn. [29 Cdo 2254/2011](#) (jde o usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 6. 2013, sp. zn. [29 Cdo 2254/2011](#), které je – stejně jako další rozhodnutí Nejvyššího soudu zmíněná níže – dostupné na webových stránkách Nejvyššího soudu) Nejvyšší soud zformuloval a odůvodnil závěr, podle něhož pravomocný rozhodčí nález představuje překážku věci pravomocně rozhodnuté (*rei iudicatae*).

10. Rozhodčí nález, jehož předmětem bylo vypořádání společného jmění manželů (žalobkyně a dlužníka), nabyl právní moci 30. 6. 2010. V rozhodčí smlouvě nebyl sjednán přezkum rozhodčího nálezu podle § 27 zákona č. 216/1994 Sb. ani nebyl podán (ve lhůtě 3 měsíců) návrh na zrušení rozhodčího nálezu, takže odvolací soud nemá důvod pochybovat o tom, že rozhodčí nález má povahu vykonatelného rozhodnutí vymožitelného výkonem rozhodnutí nebo exekucí a že v rozsahu, v jakém je výrok pravomocného rozhodčího nálezu závazný pro účastníky rozhodčího řízení, je závazný též pro všechny orgány (§ 159a odst. 4 o. s. ř.). Výrok rozhodčího nálezu je srozumitelný a určitý. Z uvedených důvodů nesdílí odvolací soud závěr insolvenčního soudu, že rozhodčí nález není (pro něj) závazný a že nepředstavuje právní titul nabytí vlastnického práva podle § 132 obč. zák.

C/ K rozhodčímu řízení a jeho vztahu k exekučnímu řízení.

11. Z ustanovení § 44 odst. 1, § 44a a § 52 exekučního řádu a z rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. „20 Cdo 2985/2010“ (správně jde o rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 18. 7. 2012, sp. zn. [20 Cdo 1985/2010](#)) [v němž Nejvyšší soud konstatoval, že vypořádání společného jmění manželů nepředstavuje převod ani jiné nakládání s věcí], je zřejmé, že probíhající exekuční řízení nebránilo tomu, aby proběhlo rozhodčí řízení. Nadto je třeba přitakat argumentaci žalobkyně, že kdyby řízení o výkon rozhodnutí nebo exekuce mělo bránit v projednání majetkového sporu (před rozhodčím soudem nebo před soudem), pak by to zákonodárce nepochybně vyjádřil v právní úpravě, jak to učinil pro případ řešení úpadku konkursem v ustanovení § 253 insolvenčního zákona. Pro věc tedy nebylo významné zkoumat, kdy byla fakticky uzavřena rozhodčí smlouva.

12. Odvolací soud shrnuje, že žalobkyně nabyla sporné nemovitosti na základě rozhodčího nálezu, který je pravomocný, má charakter vykonatelného soudního rozhodnutí, a proto je pro soud závazný (§ 159a odst. 4 o. s. ř.). Existence probíhajícího exekučního řízení nemělo žádný vliv na rozhodčí řízení, neboť vypořádání majetku není porušením inhibitoria.

Žalobkyni tak svědčí právo vylučující sepis „nemovitostí“ (správně spoluvlastnických podílů žalobkyně) do majetkové podstaty dlužníka.

13. Řečené však neznamená, že by věřitelé pohledávek nemohli uspět s jejich vymožením proti žalobkyni v exekučním řízení (postižením sporných nemovitostí, jak vyplývá i z právní úpravy). Jak uvedl Nejvyšší soud v rozhodnutí sp. zn. [20 Cdo 1985/2010](#), získal-li manžel povinného do svého výlučného vlastnictví věci, práva nebo jiné majetkové hodnoty na základě dohody nebo rozhodnutí soudu o vypořádání společného jmění manželů, není to bez dalšího důvodem k vyloučení těchto věcí, práv nebo jiných majetkových hodnot z výkonu rozhodnutí, neboť dohodou o vypořádání společného jmění povinného a jeho manžela (bývalého manžela) nesmí být dotčena práva věřitelů (§ 150 odst. 2 obč. zák.) a obdobně to platí také o rozhodnutí soudu o vypořádání společného jmění manželů.

14. Měl-li věřitel v době před uzavřením dohody (nebo před rozhodnutím soudu) právo domáhat se uspokojení své pohledávky za povinným i z majetku patřícího do jeho společného jmění s manželem, zůstává jeho právo zachováno i poté, co společné jmění povinného a jeho manžela bylo vypořádáno. Oprávněný se tedy může v uvedeném případě domoci cestou výkonu rozhodnutí uspokojení své pohledávky za povinným rovněž z majetku, který podle dohody nebo rozhodnutí soudu o vypořádání společného jmění připadl jeho manželovi (bývalému manželovi).

15. Výkladem výše uvedené právní úpravy odvolací soud dovedl, že sporné nemovitosti mohou být předmětem probíhající exekuce, zatímco majetek, který připadl podle rozhodčího nálezu do vlastnictví dlužníka, bude zpeněžován v rámci konkursu na jeho majetek.

II.

Dovolání a vyjádření k němu

16. Proti rozsudku odvolacího soudu podal žalovaný (dále jen „dovolatel“) „v celém jeho rozsahu“ dovolání, jehož přípustnost vymezuje ve smyslu ustanovení § 237 o. s. ř. argumentem, že napadené rozhodnutí závisí na vyřešení právní otázky, která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena (zda lze na základě rozhodčího nálezů vypořádat společné jmění manželů a zda na rozhodčí nález není třeba aplikovat též ustanovení § 150 odst. 2 obč. zák.), jakož i argumentem, že právní otázka, zda lze provést vypořádání společného jmění manželů též v probíhajícím exekučním řízení, respektive zda se vypořádáním společného jmění manželů rozumí nakládání s majetkem, „má být řešena odlišně“. Dovolatel proto požaduje, aby Nejvyšší soud napadené rozhodnutí změnil tak, že rozsudek insolvenčního soudu se potvrzuje (a tomu aby přizpůsobil i výroky o nákladech řízení).

17. Konkrétně dovolatel namítá (se zřetelem k ustanovení § 150 obč. zák.), že žalobkyně s dlužníkem nevypořádali společné jmění manželů žádným z taxativně uvedených způsobů.

18. Rozhodčí nález obecně není zákonem vymezeným způsobem vypořádání společného jmění manželů, takže na jeho základě nemohlo být vypořádáno společné jmění dlužníka a žalobkyně. Kdyby manželé uzavřeli před rozhodcem smír ohledně vypořádání společného jmění manželů, bylo by tím v podstatě připuštěno obcházení ustanovení § 150 odst. 1 obč. zák., ve spojení s ustanovením § 150 odst. 2 obč. zák.

19. I kdyby bylo přípustné vypořádání společného jmění manželů rozhodčím nálezem, vedlo by to v daném případě k porušení principu vyjádřeného v ustanovení § 150 odst. 2 obč. zák.

20. Podle ustálené judikatury Ústavního soudu (srov. např. usnesení Ústavního soudu ze dne 8. 1. 2007, sp. zn. [II. ÚS 805/06](#)) [usnesení je – stejně jako další rozhodnutí Ústavního soudu zmíněná níže – dostupné na webových stránkách Ústavního soudu] „rozhodce (rozhodčí soud) nenalézá právo, ale tvoří (eventuálně napevno staví, vyjasňuje, tedy narovnává) závazkový vztah v zastoupení stran. Jeho moc tak není delegována svrchovanou mocí státu, ale pochází od soukromé vlastní moci stran určovat si svůj osud“.

21. Příslušný rozhodce rozhodčím nálezem v podstatě nahrazoval dohodu žalobkyně a dlužníka, takže na rozhodčí nález bylo nezbytné aplikovat příslušná ustanovení občanského zákoníku, která by se vztahovala na dohodu o vypořádání společného jmění manželů, tedy i § 150 odst. 2 obč. zák.

22. Rozhodčí nález však významně zasáhl do práv věřitelů, když vypořádáním společného jmění manželů (ke kterému ale podle dovolatele nikdy nedošlo) došlo k poškození práv věřitelů dlužníka; z majetku dlužníka totiž byly vyvedeny předmětné spoluvlastnické podíly.

23. S přihlédnutím k usnesení o nařízení exekuce (z 30. 4. 2010) byla rozhodčím nálezem porušena ochrana věřitelů zakotvená v ustanovení § 150 odst. 2 obč. zák. a došlo k porušení ustanovení § 44a odst. 1 exekučního řádu. Závěrem, že došlo k vypořádání společného jmění manželů, by v podstatě bylo schvalováno obcházení zákonných ustanovení chránících práva věřitelů.

24. Jak vyplývá z rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 29. 6. 2011, sp. zn. [20 Cdo 9/2010](#) (jde o usnesení), manžel vypořádáním společného jmění nenabývá vlastnictví, neboť to už má, ale druhý z manželů o vlastnictví přichází.

25. Dlužník tedy vypořádáním společného jmění manželů přišel o vlastnictví ke spoluvlastnickým podílům na nemovitostech a došlo tak k obcházení ustanovení, které bránilo krácení věřitelů dlužníka.

26. Rozhodčím nálezem tak nebylo možné vypořádat společné jmění žalobkyně a dlužníka, zejména s přihlédnutím k tomu, že takovým vypořádáním by v rozporu s ustanovením § 150 odst. 2 obč. zák. byla dotčena práva věřitelů dlužníka.

27. K závěrům odvolacího soudu k vypořádání společného jmění manželů ve vazbě na exekuční řízení dovolatel uvádí, že odvolací soud nesprávně interpretoval závěry obsažené v rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. [20 Cdo 1985/2010](#). Podle tohoto rozhodnutí totiž platí, že vypořádání společného jmění manželů se ve smyslu ustanovení § 150 odst. 2 obč. zák. dotýká práva věřitele tehdy, kdyby mělo vést ke zmenšení majetku dlužníka a kdyby v jeho důsledku věřitel nemohl dosáhnout uspokojení své pohledávky z majetku dlužníka, ačkoli – nebýt takové dohody – by se z majetku dlužníka uspokojil. I kdyby dovolatel připustil, že vypořádání nepředstavuje nakládání s věcí ve smyslu ustanovení § 44a exekučního řádu, vypořádáním společného jmění žalobkyně a dlužníka by došlo k porušení ochrany práv věřitelů.

28. Závěr, že se věřitelé mohou domáhat uspokojení svých pohledávek na základě ustanovení § 262a o. s. ř., je sice pravdivý, nicméně na posouzení skutečnosti, že k vypořádání společného jmění manželů nemohlo dojít pro rozpor s ustanovením § 44a exekučního řádu, nemá vliv.

29. K tomu, že ke dni vydání exekučních příkazů bylo společné jmění manželů (již) zúženo, avšak nebylo (ještě) vypořádáno, dovolatel odkazuje na ustálenou judikaturu Nejvyššího soudu [srov. např. rozhodnutí sp. zn. [20 Cdo 2610/2009](#) (jde o rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 3. 2011, uveřejněný pod číslem 100/2011 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek), dle které lze výkon rozhodnutí nařídit i na majetek patřící do zaniklého společného jmění manželů, jestliže v době zahájení řízení o výkon rozhodnutí nebylo společné jmění manželů ještě vypořádáno].

30. Dovolatel dále cituje ustanovení § 262a odst. 1 a § 335a odst. 1 o. s. ř. a ustanovení § 42 odst. 1 a § 52 odst. 1 exekučního řádu, maje za podstatné, zda v době zahájení exekučního řízení bylo vypořádáno společné jmění dlužníka a žalobkyně.

31. S přihlédnutím k ustanovení § 7 odst. 1 insolvenčního zákona má dovolatel za zjevné, že pravidlo, dle kterého je výkon rozhodnutí veden i na majetek, který náležel do společného jmění, pokud bylo vypořádáno až po zahájení vykonávacího řízení, lze (zejména s důrazem na zásady insolvenčního řízení) analogicky vztáhnout i na probíhající insolvenční řízení. Je totiž zcela absurdní (uvádí se v dovolání), aby dlužník, který je v exekuci, získal zahájením insolvenčního řízení více práv, než měl doposud v exekučním řízení.

32. Dovolatel též namítá, že rozhodčí nález je závazný pouze inter partes (pouze mezi žalobkyní a dlužníkem), nikoli mezi dlužníkem a jeho věřiteli, zdůrazňuje, že v rozsudku sp. zn. [20 Cdo 1985/2010](#) Nejvyšší soud dovodil, že bylo-li o vypořádání společného jmění manželů rozhodnuto v řízení, jehož účastníkem žalovaný nebyl, a rozhodnutí o vypořádání zaniklého společného jmění manželů nepatří k takovým rozhodnutím, o kterých by zákon stanovil, že jsou závazná pro každého, soud v řízení o vyloučení nemovitostí z exekuce nepochybil, pokud z pravomocného rozhodnutí soudu o vypořádání společného jmění manželů nevycházel. Dovolatel míní, že tyto závěry lze analogicky aplikovat též na insolvenční řízení.

33. Proti měnícímu výroku rozsudku odvolacího soudu ve věci samé podal dovolání (posuzováno podle obsahu dovolání) také druhý vedlejší účastník, jenž vymezuje přípustnost dovolání (ve smyslu ustanovení § 237 o. s. ř.) poukazem na to, že napadené rozhodnutí závisí na vyřešení právní otázky, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe odvolacího soudu (k čemuž dále snáší argumenty v mezích dovolacího důvodu dle § 241a odst. 1 o. s. ř.), a požaduje, aby Nejvyšší soud napadené rozhodnutí zrušil.

III.

Přípustnost dovolání

34. S přihlédnutím k době vydání napadeného rozhodnutí je pro dovolací řízení rozhodný občanský

soudní řád ve znění účinném od 1. 1. 2013 do 31. 12. 2013 (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 5. 2014, sen. zn. [29 ICdo 33/2014](#), uveřejněné pod číslem 92/2014 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek).

35. Nejvyšší soud se nejprve zabýval přípustností dovolání.

36. Dovolání vedlejšího účastníka Nejvyšší soud bez dalšího odmítl podle § 243c odst. 1 a 3 o. s. ř., ve spojení s ustanovením § 218 písm. b) a § 240 odst. 1 o. s. ř., jako podané osobou, která k němu není oprávněna. Srov. shodně usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 5. 2003, sp. zn. [25 Cdo 162/2003](#), uveřejněné pod č. 3/2004 Sb. rozh. obč. a dále např. též důvody usnesení Ústavního soudu ze dne 14. 5. 2007, sp. zn. IV. ÚS 615/2007.

37. Dovolání žalovaného v dané věci nesměřuje proti žádnému z usnesení vypočtených v § 238a o. s. ř., takže zbývá určit, zda je přípustné podle § 237 o. s. ř. (když pro daný případ neplatí žádné z omezení přípustnosti dovolání podle § 237 o. s. ř., vypočtených v § 238 o. s. ř.).

38. Podle ustanovení § 241a odst. 2 o. s. ř. je obligatorní náležitostí dovolání požadavek, aby dovolatel v dovolání uvedl, v čem spatřuje splnění předpokladů přípustnosti dovolání. Může-li být dovolání přípustné jen podle § 237 o. s. ř., je dovolatel povinen v dovolání vymezit, které z tam uvedených hledisek považuje za splněné, přičemž k projednání dovolání nepostačuje pouhá citace textu ustanovení § 237 o. s. ř. (či jeho části).

39. K vymezení přípustnosti dovolání srov. především usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. 9. 2013, sp. zn. [29 Cdo 2394/2013](#), uveřejněné pod č. 4/2014 Sb. rozh. obč. Srov. ostatně též usnesení Ústavního soudu ze dne 21. 1. 2014, sp. zn. [I. ÚS 3524/13](#), ze dne 12. 2. 2014, sp. zn. [IV. ÚS 3982/13](#), ze dne 17. 4. 2014, sp. zn. [III. ÚS 695/14](#), ze dne 24. 6. 2014, sp. zn. [IV. ÚS 1407/14](#), a ze dne 3. 2. 2016, sp. zn. [I. ÚS 891/15](#).

40. Dovolatel napadá rozsudek odvolacího soudu dovoláním „v celém jeho rozsahu“, tedy i ve druhém až čtvrtém výroku o nákladech řízení před soudy obou stupňů.

41. V rozsahu týkajícím se těchto výroků není přípustnost dovolání řádně vymezena, když argumentaci na téma rozhodnutí o nákladech řízení dovolání v žádné své části ani neobsahuje. Nejvyšší soud proto potud dovolání odmítl podle ustanovení § 243c odst. 1 věty první, o. s. ř., jako neprojednatelné.

42. Ve vztahu ke třetímu výroku (o nákladech řízení před soudy obou stupňů mezi žalobkyní a prvním vedlejším účastníkem) a ve vztahu ke čtvrtému výroku (o nákladech odvolacího řízení mezi žalobkyní a druhým vedlejším účastníkem) není dovolatel k podání dovolání oprávněn ani subjektivně (tyto výroky se jej netýkají). V tomto rozsahu tudíž Nejvyšší soud dovolání odmítl i podle § 243c odst. 1 a 3 o. s. ř., ve spojení s ustanovením § 218 písm. b) a § 240 odst. 1 o. s. ř.

43. Dovolání žalovaného proti měnícímu výroku rozsudku odvolacího soudu ve věci samé je pak přípustné podle § 237 o. s. ř., když dovoláním otevřené právní otázky jsou otázkami dovolacím soudem neřešenými nebo zčásti neřešenými.

IV.

Důvodnost dovolání

44. Vady řízení, k nimž Nejvyšší soud u přípustného dovolání přihlíží z úřední povinnosti (§ 242 odst. 3 o. s. ř.), se ze spisu nepodávají, Nejvyšší soud se proto – v hranicích právních otázek vymezených dovoláním – zabýval správností právního posouzení věci odvolacím soudem.

45. Právní posouzení věci je obecně nesprávné, jestliže odvolací soud posoudil věc podle právní normy, jež na zjištěný skutkový stav nedopadá, nebo právní normu, sice správně určenou, nesprávně vyložil, případně ji na daný skutkový stav nesprávně aplikoval.

46. Skutkový stav věci, jak byl zjištěn soudy nižších stupňů, dovoláním nebyl (ani nemohl být) zpochybněn a Nejvyšší soud z něj při dalších úvahách vychází.

47. K jednotlivým právním otázkám předestřeným dovoláním činí Nejvyšší soud následující závěry:

I. K možnosti manželů nebo bývalých manželů vypořádat zaniklé společné jmění manželů (nebo tu jeho část, jež zanikla zúžením společného jmění manželů) v rozhodčím řízení (rozhodčím nálezem).

48. Podle ustanovení § 2 zákona č. 216/1994 Sb. strany se mohou dohodnout, že o majetkových sporech mezi nimi, s výjimkou sporů vzniklých v souvislosti s výkonem rozhodnutí a incidenčních sporů, k jejichž projednání a rozhodnutí by jinak byla dána pravomoc soudu, má rozhodovat jeden nebo více rozhodců anebo stálý rozhodčí soud (rozhodčí smlouva) [odstavec 1]. Rozhodčí smlouvu lze platně uzavřít, jestliže strany by mohly o předmětu sporu uzavřít smír (odstavec 2).

49. V této podobě, pro věc rozhodné, platilo citované ustanovení zákona č. 216/1994 Sb. jak v době uzavření rozhodčí smlouvy (smlouvy o rozhodci) [15. 3. 2009], tak v době vydání rozhodčího nálezu (29. 6. 2010).

50. Není žádných pochyb o tom, že spor o vypořádání společného jmění manželů (bývalých manželů) je „majetkovým sporem“ ve smyslu § 2 odst. 1 zákona č. 216/1994 Sb. (v rozhodném znění) a že v poměrech projednávané věci nešlo o spor vzniklý v souvislosti s výkonem rozhodnutí nebo o incidenční spor. O předmětu takového sporu je rovněž plně možné uzavřít smír [§ 2 odst. 2 zákona č. 216/1994 Sb. (v rozhodném znění)]. Neexistuje tedy žádná zákonná překážka, jež by bránila tomu, aby manželé (bývalí manželé) svěřili rozhodčí smlouvou (smlouvou o rozhodci) projednání a rozhodnutí sporu o vypořádání společného jmění manželů rozhodci (rozhodcům) nebo stálému rozhodčímu soudu. Srov. k tomu v literatuře shodně např. dílo DVOŘÁK, J., SPÁČIL, J.: Společné jmění manželů v teorii a v judikatuře. 3. vydání. Praha, Wolters Kluwer ČR, a. s., 2011, s. 220.

51. Jinak řečeno, není-li spor o vypořádání společného jmění manželů sporem vzniklým v souvislosti s výkonem rozhodnutí nebo incidenčním sporem, lze jej projednat a rozhodnout v rozhodčím řízení.

52. Dovolání, jež tomuto názoru oponuje, opodstatněné není.

II. K povaze rozhodčího nálezu

53. K povaze rozhodčího nálezu se Nejvyšší soud vyjádřil v usnesení ze dne 17. 2. 2011, sen. zn. [29 NSČR/2009](#), uveřejněném pod č. 108/2011 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek (dále jen „R 108/2011“). Tam na dané téma uzavřel, že:

[1] Jak se podává z ustanovení § 159a odst. 1, 4 a 5 o. s. ř., výrok pravomocného rozsudku je závazný pro účastníky řízení, přičemž v rozsahu, v jakém je výrok pravomocného rozsudku závazný pro účastníky řízení a popřípadě jiné osoby, je závazný též pro všechny orgány; v rozsahu takové závaznosti výroku rozsudku pak věc nemůže být projednáвана znovu. Tytéž zásady se vzhledem k § 167 odst. 2 o. s. ř. přiměřeně uplatní též pro usnesení soudu ve věci samé.

[2] Jde přitom o účinky, jež se pojí s právní mocí soudního rozhodnutí, a nikoliv s jeho vykonatelností [která může právní moci rozhodnutí i předcházet (srov. § 162 o. s. ř.) nebo u některých rozhodnutí vůbec nemusí být dána (jako např. při zamítnutí žaloby nebo jiného návrhu na zahájení řízení – srov. závěry rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 19. 10. 2006, sp. zn.

[29 Odo 905/2006](#), uveřejněného pod č. 83/2007 Sb. rozh. obč.)).

[3] Vše, co bylo na dané téma řečeno o povaze pravomocného soudního rozhodnutí, platí v mezích pravomoci rozhodce i pro jím vydaný rozhodčí nález, který nelze přezkoumat podle § 27 zákona č. 216/1994 Sb. nebo u něhož marně uplynula lhůta k podání žádosti o přezkoumání podle § 27 zákona č. 216/1994 Sb. a který v důsledku toho „nabývá dnem doručení účinku pravomocného soudního rozhodnutí a je soudně vykonatelný“ (§ 28 odst. 2 zákona č. 216/1994 Sb. v rozhodném znění).

54. Dovolání, jež oponuje názoru, že pravomocný rozhodčí nález, který ve shodě s ustanovením § 28 odst. 2 zákona č. 216/1994 Sb. (v rozhodném znění) nabyl účinku pravomocného soudního rozhodnutí a je soudně vykonatelný, tedy též není důvodné.

III. K výkladu spojenému s ustanovením § 150 odst. 2 obč. zák.

55. Podle ustanovení § 150 odst. 2 obč. zák. (ve znění účinném do 31. 12. 2013, pro věc rozhodném) práva věřitelů nesmí být dohodou manželů dotčena.

56. Společné jmění manželů (dlužníka a žalobkyně) nebylo vypořádáno dohodou manželů, nýbrž rozhodčím nálezem, jenž má tytéž účinky jako pravomocné soudní rozhodnutí; poukaz dovolatele na ustanovení § 150 odst. 2 obč. zák. je tudíž bezcenný, což v daných souvislostech platí i pro úvahy o možném porušení generálního nebo speciálního inhibitoria dlužníkem (povinným) po nařízení exekuce na jeho majetek.

57. Z toho, že soud rozhodne [za trvání generálního nebo speciálního inhibitoria na majetek jednoho z manželů (povinného)] o vypořádání společného jmění manželů, se žádné porušení generálního (nebo speciálního) inhibitoria povinným manželem nepodává. Totéž platí, je-li společné jmění manželů vypořádáno rozhodčím nálezem, který nabyl účinků pravomocného soudního rozhodnutí.

IV. K přiměřené aplikaci ustanovení občanského soudního řádu o výkonu rozhodnutí a ustanovení exekučního řádu v insolvenčním řízení.

58. Potud je dovolání rovněž nedůvodné.

59. Již v usnesení ze dne 27. 6. 2013, sen. zn. [29 NSČR 50/2011](#), uveřejněném pod č. 97/2013 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek (dále jen „R 97/2013“), na něž v podrobnostech odkazuje a na jehož závěrech nevidí důvod cokoli měnit ani pro poměry dané věci, Nejvyšší soud uzavřel, že teoretická východiska jsou již mnoho let ustálena v tom, že mezery v úpadkové úpravě nelze nahrazovat přiměřenou aplikací práva exekučního, které je coby způsob individuálního prosazení práv dlužnických věřitelů vybudováno na zcela jiných principech, než jsou ty, jimiž se řídí právo úpadkové. Ve smyslu ustanovení § 7 odst. 1 insolvenčního zákona (ve znění účinném do 31. 12. 2013) je tedy přiměřená aplikace ustanovení občanského soudního řádu o výkonu rozhodnutí zcela vyloučena. Ustanovení exekučního práva jsou (přiměřeně) uplatnitelná v insolvenčním řízení, jen pokud na ně insolvenční zákon odkáže.

60. Na závěry obsažené v R 97/2013 navázal Nejvyšší soud v rozsudku ze dne 22. 1. 2014, sen. zn. [29 ICdo 37/2012](#) (uveřejněném v časopise Soudní judikatura číslo 4, ročník 2015, pod č. 46), v němž dále (výslovně) uzavřel, že aplikace ustanovení § 262a odst. 1 o. s. ř. je v insolvenčním řízení vyloučena.

61. K těmto závěrům (jež se s účinností od 1. 1. 2014, po novele insolvenčního zákona provedené zákonem č. 294/2013 Sb. promítly přímo v textu § 7 insolvenčního zákona) se Nejvyšší soud dále přihlásil v rozsudku ze dne 31. 8. 2015, sen. zn. [29 ICdo 32/2013](#).

62. V této souvislosti budiž korigována (jako nepřesná) i úvaha odvolacího soudu, jenž dovedl, že věřitelé mohou vymáhat své pohledávky po žalobkyni v exekučním řízení. Tento závěr je opodstatněn pouze tam, kde jako povinná bude v exekučním řízení vystupovat přímo žalobkyně, nikoli v exekučním řízení, v němž byl povinným insolvenční dlužník, vůči němuž poté, co nastaly účinky spojené se zahájením insolvenčního řízení bránila (brání) dalšímu provádění exekuce (včetně možných postihů majetku manželky povinného) úprava obsažená v § 109 odst. 1 písm. c) insolvenčního zákona (v rozhodném znění).

V. K postavení insolvenčního správce coby právního nástupce dlužníka.

63. Další část dovolací argumentace buduje dovolatel na tom, že zdůrazňuje, že rozhodčí nález o vypořádání společného jmění manželů je závazný pouze *inter partes* (a své postavení vymezuje z pozice věřitelů).

64. K tomu budiž uvedeno, že z judikatury Nejvyššího soudu se podává, že tam, kde tomu nebrání příslušné ustanovení insolvenčního zákona nebo jiného právního předpisu, zavazuje výsledek sporů, jež byly vůči dlužníku pravomocně skončeny před zahájením insolvenčního řízení nebo smluvní ujednání sjednané dlužníkem před zahájením insolvenčního řízení, zásadně i insolvenčního správce, na kterého přešlo prohlášením konkursu na majetek (insolvenčního) dlužníka právo nakládat s majetkovou podstatou.

65. Srov. pro poměry upravené zákonem č. 328/1991 Sb., o konkursu a vyrovnání, ve znění účinném do 31. 12. 2007, např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 11. 2009, sp. zn. [29 Cdo 124/2008](#), uveřejněný pod č. 94/2010 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, a (pro insolvenční poměry, ve vazbě na rozhodčí doložku) usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 4. 2015, sp. zn. [29 Cdo 3123/2014](#), uveřejněné pod číslem 100/2015 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek.

66. Pravomocným rozsudkem, jímž soud před zahájením insolvenčního řízení vypořádal společné jmění (insolvenčního) dlužníka a jeho manžela, je insolvenční správce, na kterého přešlo prohlášením konkursu na majetek dlužníka právo nakládat s majetkovou podstatou, vázán (v intencích § 159a odst. 4 o. s. ř.) stejně jako dlužník. Totéž platí pro rozhodčí nález, jímž rozhodce před zahájením insolvenčního řízení vypořádal společné jmění (insolvenčního) dlužníka a jeho manžela a který nabyl účinku pravomocného soudního rozhodnutí.

67. Tento závěr s sebou nese konečné posouzení podaného dovolání jako neopodstatněného.

68. Nejvyšší soud proto, aniž nařizoval jednání (§ 243a odst. 1 věta první, o. s. ř.), dovolání žalovaného zamítl (§ 243d písm. a/ o. s. ř.).